

[Time:2.30 Hrs]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All question are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

Q.1 a) Choose the correct alternative (Any-8) (08)

1. Indian society is.....in nature.
(tribal / pluralistic / rural)
2. In India, the states are formed mostly on the basis of
(religion / language / caste)
3. The caste system represents a hierarchical pyramid with_____ is at the top and lower castes are at the bottom.
(Kshatriya / Shudra / Brahman)
4. _____ is main cause of blindness.
(Cataract/ good health / Vitamin E)
5. The underdeveloped regions in India are neglected and are treated as _____.
(backward regions /weak regions / refugee regions /)
6. The first official language commission was appointed by the Government of India under the chairman _____.
(Pandit Nehru / B.G. Kher / Karamchand Gandhi)
7. The report of first official Language commission was published in _____.
(1955 / 1959 / 1958)
8. _____ justice means that everyone must have sufficient opportunity to earn daily bread and satisfy basic needs.
(Social, Economic, Political)
9. _____ are local self- governments at village or small-town level in India.
(Gram Panchayat, Zillah Parishad, Municipal Corporation)
10. _____ is the Chief Executive Officer of the city.
(Councilor, Municipal Commissioner, Mayor)

B.State whether the following statements are True or False (Any-7)

07

1. The followers of Jainism follow the preaching of Lord Mahavira.
2. Shwetambar and Pitamber are the two sects of Buddhism.
3. The Varna system was a classification of individuals based on their aptitude.
4. A mentally retarded challenged person has a lower intelligence when his/her IQ level is below 90 .
5. Patriotism is a solution to communalism.
6. There is a water dispute over Koyana river in the states of Maharashtra, Karnataka and Andhra Pradesh.
7. The seventh Schedule of the Constitution deals with the Panchayat Raj.
8. The Directive Principles of State Policy are listed in part four of the Constitution.
9. Seminars cannot be held without political parties.
10. The President of Zilla Parishad has a term of two and half years.

- Q.2 a) Explain in detail basic features of Indian society. 15
OR
b) What are the different types of violence against women? Suggest remedial measures to their problems.
- Q.3 a) What is casteism? How casteism is highly responsible to intergroup conflicts. 15
OR
b) Examine the various causes of regionalism in India with suitable examples.
- Q.4 a) Explain the structure of the Indian Constitution. 15
OR
b) 'Tolerance and communal harmony are important values in Indian society' – explain.
- Q.5 a) Comment on the contribution of women towards Indian politics and suggest measures for increased participation in politics. 15
OR
b) Write short notes on (Any-3)
1. Tribal Characteristics
2. Visually Handicapped
3. Panchayati Raj
4. Fundamental Duties of Indian Citizens
5. 73rd Amendment

[वेळ: 2.30 तास]

[गुण:75]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.
 सूचना: १ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
 ३. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

प्र.१.

- अ) योग्य पर्याय निवडा (कोणतेही-८)
१. भारतीय समाजाचे स्वरूप _____ होय.
(आदिवासी/ बहुलतावादी/ ग्रामीण)
२. भारतातील बहुतेक राज्ये ही _____ च्या आधारावर तयार झाली आहेत.
(धर्म, भाषा, जात)
३. जातिव्यवस्था एक श्रेणीबद्ध पिरॅमिड दर्शवते ज्यामध्ये _____ शीर्षस्थानी आहे आणि खालच्या जाती तळाशी आहेत.
(क्षत्रिय/शूद्र/ब्राह्मण)
४. _____ हे आंधळे पणाचे मुख्य कारण आहे.
(मोतीबिंदू / चांगले आरोग्य/ जीवनसत्व-ई)
५. भारतातील अविकसित प्रदेशांकडे दुर्लक्ष केले जाते आणि त्यांना _____ असे मानले जाते.
(मागास प्रदेश, कमकुवत प्रदेश, निर्वासित प्रदेश)
६. _____ यांच्या अध्यक्षते खाली भारत सरकारने प्रथम अधिकृत भाषा आयोग नेमला.
(पंडितनेहरू, बी. जी. खेर, करमचंदगांधी)
७. पहिल्या अधिकृत भाषा आयोगाचा अहवाल _____ मध्ये प्रकाशित करण्यात आला.
(१९५५/१९५८/१९५९)
८. _____ ह्या न्यायाचा अर्थ असा आहे की प्रत्येकाला रोजची भाकरी आणि मुलभूत गरजा मिळविण्याचा अधिकार.
(सामाजिक, आर्थिक, राजकीय)
९. भारतातील खेड्यात किंवा छोट्या शहरातही _____ स्थानिक स्वराज्य संस्था असते.
(ग्रामपंचायत, जिल्हापरिषद, महानगरपालिका,)
१०. _____ हे शहरातील मुख्य कार्यकारी अधिकारी असतात.
(नगरसेवक, महापालिका आयुक्त, महापौर)

8

- ब. खालील विधाने सत्य किंवा असत्य आहेत ते सांगा (कोणतेही-७)
१. जैनधर्माचे अनुयायी भगवान महावीरांच्या उपदेशाचे अनुसरण करतात.
२. श्वेतांबर आणि पीतांबर हे बौद्ध धर्माचे दोन पंथ आहेत.
३. वर्ण व्यवस्थेमध्ये व्यक्तींचे त्यांच्या योग्यतेवर (कौशल्यावर) आधारित वर्गीकरण केले जात होते.
४. मानसिक दृष्ट्या अपंग असलेल्या व्यक्तीची बुद्ध्यांक पातळी ९० च्या खाली असते तेव्हा ती व्यक्ती कमी बुद्धिमत्ता असलेली असते.
५. देशप्रेम हा जातीय वादावर चांगला उपाय आहे.
६. महाराष्ट्र, कर्नाटक आणि आंध्र प्रदेश या राज्यांमध्ये कोयना नदीच्या पाणी वाटपा वरून वाद आहे.

७

७. राज्यघटनेची सातवी अनुसूची पंचायत राजशी संबंधित आहे.
 ८. राज्य धोरणाची मार्गदर्शक तत्वे संविधानाच्या भाग चार मध्ये सूचीबद्ध आहेत
 ९. राजकीय पक्षां शिवाय चर्चासत्र आयोजित करता येत नाही.
 १०. जिल्हा परिषदेच्या अध्यक्षांची मुदत अडीच वर्षे असते.

- प्र. २) अ) भारतीय समाजाची मूलभूत वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा. (१५)
 किंवा
 ब) महिलांवरील हिंसाचाराचे विविध प्रकार कोणते आहेत? त्यांच्या समस्यांवर उपाय सुचवा.
- प्र. ३) अ) जातियवाद म्हणजे काय? जातियवाद अंतर्गत संघर्षास कसा जबाबदार आहे त्याविषयी लिहा. (१५)
 किंवा
 ब) भारतातील प्रादेशिकतेच्या (प्रादेशिक वादाच्या) विविध कारणांचे योग्य उदाहरणांसह परीक्षण करा.
- प्र. ४) अ) भारतीय संविधानाची संरचना स्पष्ट करा. (१५)
 किंवा
 ब) सहिष्णुता आणि जातीय सलोखा ही भारतीय समाजातील महत्त्वाची मूल्ये आहेत - स्पष्ट करा.
- प्र. ५) अ) भारतीय राजकारणातील महिलांच्या योगदानावर टिप्पणी करून भारतीय राजकारणात महिलांचा सहभाग वाढण्यासाठी उपाय सुचवा. (१५)
 किंवा
 ब) टिपालिहा (कोणत्याही-३)
 १. आदिवासींची वैशिष्ट्ये
 २. दृष्टिहीन
 ३. पंचायतीराज
 ४. भारतीय नागरिकांची मूलभूत कर्तव्ये
 ५. ७३वी घटनादुरुस्ती